

Uri eta toki-izen batzuen euskal-izendegia, orain arte bildutakoen osagarri

Euskalerrri'ko uri eta nolanaiko toki-izenetan askotxo dira, zorigaitzez, erdal-izenak daramazkitenak. Alabañia, toki-izen oetan askotxo dira ere, erderazko izen "ofizialaz" gaiñera euskerazko jatorra gordetzen dutenak. Uri-izenai gagozkiola eta nik dakidalarik, lau izendegi agertu zaizkigu Euskalerrri'ko iri eta irixka-en izenak lerro-lerro emanik (1). Lenengoa Azkue jaunak argitaratu zuen bere iztegi sonatuan. Gero, P. Lhande Aita jesuitak, onek ere bere iztegi otsaundikoan. Orain bospasei urte (apika geixego, ziu ezin esan) Baiona'ko "Gure Almanaka" k izen sorta mardul bat argitaratu zigun, baiñan, Aita Lhande'renak bezala, Bidaso'z andikoak bakarrik. Arestian, Estornes-Lasa gure adiskideak uri-izendegirik osoena argitaratu digu (2), Azkue'ren iztegiak bezala zazpi Euskal-errietakoak baitakarzki, baiñan ba-dago bien artean alde bat: Azkue'ren izen-lerroak, Bonaparte Printzearen mapari jarraiki, jaun lefiargi onen garaian (1871) euskeraz bete-betean egiten zen irien izenak bakarrik aipatzen ditu eta Estornes'enak, ostera, Euskalerrri guztikoak, euskera aspaldian galduta egonarren, zazpi probentzien barrutikoak oro. Estornes'en bilduma au Azkue-renean eta Aita Lhande'renean oñarriturik dago, baiñan, euskeraren mugaldez kanpoko-

(1) Lan au burutu ondoren, beste izendegi bat, zoragarria eta txit ongi dokumentatua eskuratu zait, ots, "Formas populares de Topónimos del País Vasco anteriores a 1900", Manuel Agud'ek eta Luis Mitxelena'k lankidetasunean bildua. Salamanca, 1958. Bada ere izendegi labur bat Naparroa'ko erriena Irigarai'ek argitaratua, "Noticia del estado lingüístico de Navarra en 1935", "Euskera" n, 41'gn. cr. 1956.

(2) "Geografía Histórica de la Lengua Vasca" (Siglos XVI al XIX), Tomo I (Colección Añamendi, N.º 13).

tan beste iturrietara jotzen du. Euskal-fonetikaren aldetik ondoena jasotakoak Lhande'rena eta "Almanaka" dira. Azkue'renak eta Estornes'enak utsegite askotxo baidituzte. Esaterako, Azkue'k, erdalidazkeran "Lacunza" idatzi oi dena, "Lakunza" ematen du eta eskeraz "Lakuntza" esan oi da (edo "Lakuntze"). Orobat, "Leiza", "Leitza" edo "Leitze"ren ordez; "Lanz", "Lantze"ren ordez eta abar. Berdintsu gertatzen da Estornes'enean: "Bardotze" jartzen du, "Bardoze" ordez; "Galotze", "Galoze" edo "Galoxe" ordez; "Galarza", "Ibarzabalza" eta "Iguzkiza", "Galartza", "Ibarzabaltza" eta "Iguzkitza" ordez. Azkue'k eta Estornes'ek (onek ari arturik) Zairaitzu'ko iri izen batzuek oker ematen dituzte, ots, "Izalzu", "Izal", "Igal", "Itzaltzu", "Itzalle" eta "Igari" ordez. Estornes'ek "Gortza" ongi ematen du, baiñan Azkue'k "Güesa" dakar. Aldakuntza aundiago bat denean izen ofizialaren eta euskerazkoaren artean, orduan, euskerazkoa ongi emanik dute eskuarki. Alaxe, Azkue'k, "Leintza", "Leniz"en ordez; "Luyo", "Lujua"ren partez; "Zearrotza", Zenarruza adierazteko. Zearo liferenteak direlarik izen ofiziala eta euskerazkoa, beti edo ia beti beintzat ongi ari dira: "Iriberry", Villanueva'ren ordez, "Auritze", Burguete'ren partez, "Amayur", "Maya" adierazteko.

Arestian esan bezala, P. Lhande'renak eta "Gure Almanaka"koak txit utzi eta zeazki emanik daude, baiñan Laphurdi, Benaparroa eta Zuberoa'ri bakarrik dagozkie. "Gure Almanaka"k, Lhande-renak baiño batzuek geiago dakarzki, aipatutako iru probentzien barrutikoak, alegia, baiñan euskaldunak gutxi-zurrian edo minorian bizi direnak gaskoin edo biarnesen artean, Alaxe, Ahurti, Bastida, Ozarañe, Bidaxune, Gixune, Biarritze eta Bokale Baiona'ko. Izen oek gure lerrotan ezarriko ditugu, "Almanaka" au gure artean arkitzen zailla baita eta iriok oso gutxi baitira.

Euskera aspaldidanik galdua dagoen lurraldetan ere, ba-dira makifiatxo bat uri, izen ofiziala erderazkoa izanarren, euskerazko izen ederrak dituztenak. Esaterako: Elo = Monreal; Garex = Puente la Reina; Lizarra = Estella; Azkoiñen = Peralta; Erriberri = Olite; Naharruri edo Larreiuri = Casalarreina; Agurain = Salvatierra; Arespalditza = Respaldiza; Elizagorria = Lazagurria; Uranzia = Los Arcos; Eztuinaga = Zúñiga; Gorozin = Grocin; Ezporogi = Ezprogui; Artasona = Artajona; Gordexola = Gordejuela; Urduña = Orduña; Muzkiz = San Julián de Musques; Garobel = Sierra Salvada ta abar. Tankera ontakuak geiago ere arki ditzake gura duenak Estornes'en izendegian (3).

(3) José María Lacarra'ren "Vasconia Medieval, Historia y Filología"n ikus ditezke: Eskaloze (Eskaroze) (33), Ubelzieta (Ibizta) (33), Uskarreze (Uskartze)

Beraz, gure asmoa, aipatutako izendegietan arkitzen ez direnak agertzea edo gaizki emandako batzuek zuzentzea da. Lan ederra litzake, noski, izendegi guzietakoak alkartzuz emen agertzea, baiñan aldizkari batean argitara emateko luzeegi dela derizkiot, batez ere, Bidaso'z bestekoak, denak edo ia denak aldatu bear direlako, euren izen ofizialak gaskoin edo bearnesen arabera emanak baitaude. Norbaitek —Estornes gureak ederki egin lezake lan au— liburutxo batean argitara ba'litza orain arte ezagutzen ditugun izenak oro, eginkizunik ederrena beteko luke. Baiñan, liburutxo au, batzorde batek ongi aztertuta argitaratu bear litzake, orain arteko utsegiteak gerta ez ditezen (4).

Naparroa'n ene lankiderik aundienak Espartza'ko (Zaraitzu'n) Esarte aita-semeak izan ditut eta baita ere A. Irigarai jaun medikua, Zuberoa-Biarhoa'ko izen bilketan Jon Mirande eta Txomin Peillen. P. Lhande'k bere iztegi orrialdetan sakabanatuak dauzkan uri-izen batzuek (idendegiz kanpokoak, alegia) ere bildu ditut eta alaber "Gure Almanaka"tik banaka batzuek. Izen bakoitzaren atzean onelaxe exarriko ditut lankide oen ezaugarriak:

- E. E., Esarte-Espartza, Mayatzaldea ostatuko aita-semeak.
- A. I., Aingeru Irigarai jaun medikua.
- M. P., Mirande-Peillen, Euskaltzale ezagunak.
- P. L., Pierre Lhande, Aitajesuita.
- J. E., Joanes Etxeberri, Sara'ko jaun medikua.
- X., I., Aita Xabier Iratzeder, Beloke'ko beneditanua.

Asi gaitezen Naparroa'tik:

PAMPLONA.—Tekstu zaharretan IRUÑEA ageri zaigu. Alaxe Joanes Etxeberri Ziburuko'k: "Iruñea, eskualdunen hiri buruzagia". Oraingo euskaldunak, izen zaharra laburtuz, aldakizunok erabilli oi dituzte: Naparroa guztian, iparretik egora, Zaraitzu'n eta Erronkari'n ezik, IRUÑE. Zaraitzu'n: IRUÑA (E. E.). Erronkari'n: URUÑA: edo URINA.

ARANAZ (Bortzerrieta'koa), ARANTZA (A. I.).
BERRIOPLANO, BERRIOBEITI (A. I.).

(33), Egaurrieta (Eaurta) (33), (34'en Eiaurrieta), Elizagorria edo Lizagorria (Lazagurria) (42), Olexoa (Olejua) (43), Suruslada, Sorlada (43), Sarassazu (Zaraitzu) (32) eta abar.

(4) Jakin-erazi nai dut ba-dudala salgai Euskalerrri'ko mapa bat (1:200.000), euskal-izenik geienak bildurik. Salneurria, oraingoz, 37 peseta. Zuzenbidea: J. Etxaide.—Paseo Colón, 33, 4.º—SAN SEBASTIAN.

SANTESTEBAN, Azkue'k DONEZTEBAN jartzen du, baiña uri sarreran DONEZTEBE eta nik ala entzun izan dut.

GARRUES, GARBES (Iruñe'tik urbil).

SAGUES, Eusko-Ikaskuntza Lagunarteak argitaratu zuen Euskal-erri'ko mapak SAGOTZE ezartzen du. Irigarai jaunari ere berdin entzun izan diot (5). Nik, ordea ba-dut ene zalantza. Izan ere, arestian aipatutako Garrués, Garbes oguzten dute euskaldunak eta ez Garroze. Beraz, kasu ontan Erronkari'ko eta Zaraitzu'ko *-ués* = *-oze* otsaldaketa ezaguna ez da gertatzen eta Sagués Iruñe'ko ingurumarian dago. Garrues = Garbes'en -UE- = -BE- egiten den bezala, Arakil'eko iri batean -UA- = -BA- egiten da, ots. ARRUAZU euskaldunak ARBAZU oguzten baitute. Azkue'k ez dakar Arbazu euskal-otsa, Arruazu baizik.

TAJONAR, TASORE (A. I.). Irigarai jaunak eztu izen au oguzten entzun, baiñan iri ontara dijoan bide xigorrak Tasorebidea omen du izena eta onetxegatik dudarik ezta euskaldunak Tasore oguzten zutela iri onen arrotz-izena euskal-fonetikaren arabera.

SALINAS DE ORO, Campion'ek GATZAGA jaso zuen eta Naparroa'ko Diputazioak iri-sarreran Oro-Gatzaga jarria duela uste dut. Alabaiña, Irigarai jaunak esan dit urbilleko euskaldun zaharrai entzun diela TXAIZE esaten (6).

VISCARRET, GERENDIAIN (A. I.). Izen ofizialak Bizkarreta'tik izanen du sustrai.

VALLE DE ARCE, ARTZIBAR (A. I.). Azkue'k: Arzibar.

AYESA, AYERTZA (A. I.). Arkaismua dela dio jaun onek.

ORORBIA, ORORIBIA (A. I.). Arkaismua dela dio jaun onek.

OTXAGABIA, OTSAGI (E. E.). Lehen OTSAGABIA zen. (Agud-Mitxel.)

JAURRIETA, EAURTA (E. E.). Azkue'k berdin dakar. Eza-gutzen den dokumenturik zaharrenean EGAURRIETA ageri da.

SALAZAR, ZARAITSU, ZAITZU (E. E.). Ageri zaharretan SARAZAITSU.

ESKAROZ, ESKAROZE (E. E.).

ORONZ, ORONTZE (E. E.).

IBILZIETA, IBIZTA (E. E.). Ageri zaharretan UBELZIETA.

RIPALDA, ERRIPALDA (E. E.). Azkue'k berdin. ERREPALDA (Agud-Mitxel.)

IGAL, IGARI (E. E.).

IZAL, ITZALLE (E. E.).

(5) Arestian mintzatu naizelarik berarekin, duda egiten du.

(6) B.R.S.V.A.P., 1947'gn, urtea, Cuaderno 3.º, 413'gn. or-ald.

GALLUES, GALOZE edo GALOXE (E. E.).

IZIZ, IZIZE (E. E.).

SARRIES, SARTZE (E. E.). SARZE (Agud-Mitxelena).

GUESA, GORTZA (E. E.). GORZA (Agud-Mitxelena).

USCARRES, USKARTZE (E. E.), naiz ta antzifia USKARREZE ager.

USTES, USTAIZE (E. E.).

NAVASCUES, NABAZKOZE (E. E.).

RACAS, ARRAKAXE (E. E.).

BIGUEZAL, BIOTZARI (E. E.). BIGOTZARI (A. I.).

ASPURZ, AIZPURGI (E. E.).

LUMBIER, Zaraitzuarrek IRUNBERRI (E. E.). Erronkariarrek ostera, URUNBERRI edo ULUNBERRI.

UZTARROZ, Zaraitzu'ko, Erronkari'ko eta Zuberua'ko euskal-fonetika legearen kontra, Esarte zaharrak argi ta garbi UZTARRO-TZE ogutzi zidan. Iri ontako sarreran Naparroa'ko Diputaziñoak UZTARROTZE dauka ezarria. Alabaifia, Mitxelena-Elizalte jaunak dionez, Erronkariarrek euren euskal-fonetikaren arabera ogutzen dute, ots, UZTARROZE. Nik zalantza pixkabat egiten dut, Naparroa'ko Diputaziñoak (Erronkari'n bertan), Azkue'k (Erronkari'n ere) eta nik Zaraitzu'n -OTZE bukaera jaso baitugu eta Azkue'k etzuen zabarkeriz idatzi UZTARROTZE, ibar bertako Bidangoz, BIDANKOZE idazten baitu, entzun zuen arabera. Ostera, Esarte zaharrak bere jaioterria ESPARZA ogutzen du eta ez ESPARTZA. Oguzkera dudakor auek ongi erabakitzeo ezta aski, ordea, pertsona bakar bati edo bakar batzuei galdetzea, askori baizik.

VIDANGOZ, Zaraitzuarrek BIDANGOZE (E. E.), Erronkariarrek BIDANKOZE.

RONCAL, Zaraitzuarrek ERRONGARI edo RONGARI (E. E.), Errokariarrek, ERRONKARI. Esartetarrak esaten zidatenez, eurak oituago omen daude Rongari, Ripalda eta Rakaxe esaten, baiñan vokala aurretik erantsita jatorragotzat omen daukate.

ARBONIES, ARBONIESE (E. E.). J. Caro Baroja'k ARBONTZE euskal-forma jatorra ematen digu (7), Sarries'etik SARTZE egiten den bezala. Jaun onek ere Binies'en euskal-forma BINTZE ematen digu eta Nardués'ena NARDO(T)ZE. Irigarai jaunak ez ditu euskal-izen eder auek ezagutzen eta eskabide egiten dio jatorrizko

(7) A. Irigarri jaunak aipatua B.R.S.V.A.P. aldizkarian, 1947'gn. urtea, Cuaderno 3.º, 414' gn. or-ald.'ean, J. Caro Baroja'k idatzitako "Materiales para una historia de la lengua vasca en su relación con la latina" liburuari egin kritikan.

agiriaren berri emateko. Nik NARDOZE Espartza'n bizi-bizirik jaso nuen eta beste biok ere guztiz jatorrak dirudite.

TABAR, TABARRE (E. E.).

NARDUES, NARDOZE (E. E.).

LIEDENA, LEDIA (E. E.).

AIBAR, OIBARRE (E. E.).

SANGUESA, Zaraitzuarrek ZANGOTZA (E. E.). Emen ere ba-dirudi ZANGOZA bear litzakela izan, baiñan Esarte zaharrak TZ argi ta garbi oguzten zuen. Erronkariarrek, jatorkiago, noski, ZANKOZA.

SADA, SARE (A. I.), ZARE (E. E.).

GALLIPIENZO, GALIPENZU (E. E.).

JAVIER, JABIERRE (E. E.), naiz-ta ageri zaharrenean ESKABIERRE agertu (8). XABIER, santuaren izen-autografoan.

MONREAL, MONREALE (E. E.), naiz-ta egiazko euskal-izena ELO izan.

AOIZ, AOITZE (E. E.). Estornes-Lasa (Beñat) jaunak dionez, Erronkariarrek AGOIZ ogutzi oi dute.

UJUE, UJERA (E. E.). Gaurko Zaraitzuarrak J'zaleak ditugu (Jabierre, Ujera). Baiñan, antziñako euskaldunak S'kin ogutzi bide zuten, bai-baita iri ontara dijoan bide bat SUBIDIA (A. I.), eta zalantzarik gabe aurreko U letra galdurik dauka izen onek.

ELKOAZ, ERRUKAXE (E. E.).

TUDELA, TUTRA (E. E.). Zaraitzuarrek eta Erronkariarrek berdín oguzten dute Erribera'ko iri onen izena.

Naparroa mugaldeko SOS DEL REY CATOLICO, SAUSE (E. E.).

TAUSTE, DEUSTIA (A. I.). Aragoa'n.

ARAGON, ARAGO (E. E.).

BARDENAS REALES, BARDENAK (E. E.). Erronkari'n BARDEAK (L. Mitxelena jaunak jasorik).

CARCASTILLO, ZARRAKAZTELU (E. E.). Erronkari'n ZARRAKAZTULU.

SIERRA DE LEIRE, LEXURI (E. E.). Ba-da beste mendi bat Zaraitzu'n LEXERIETA, Leire'kin zer ikusirik eztuena (Esartetarrak diotenez) batzuek ala uste izan ba'dute ere.

MESA DE LOS TRES REYES, IRU ERREGAEK (E. E.), mendi au Erronkariko da eta eztakit emengoek nola esaten dioten.

(8) Orra, Jean Jaurgain'ek diona: "...les chartes latines écrivaint le nom: ESKABIERRE (948); EXABERRE, EXAVIERRE (1093); ISAVIER, SAVIER, XAVIER et JAVIER au XIII siècle". (Toponymie Basque, RIEV, 1912, Tome V, 161^{gn.} or-ald.)

Guipuzcoa'n Iru Errege Maia esateko oitura artu zen garai batean, baiñan eztakit izen au Erronkariarrai artua den ala itzulpen soil bat.

SIERRA DE ANDIA, Aralar'ko euskaldun artzaiek ANDI-MENDI esaten diote.

OLAZAGUTIA, Azkue'k jazkera ofizial onekin dakar, baiñan bertakoek OLAZTI diote. Ageri zaharretan OLAZAGOITIA. Apika OLATZAGOITIA ogutziko zen.

ARRIBA, Araiz'koa, Azkue'k onela dakar, baiñan bertakoek ARRIBE oguzten dute.

AEZKOA, AYEZKOA (Agud-Mitxelena); VILLANUEVA DE AEZCOA, AYEZKOA-IRIBERRI.

TORRANO, Azkue'k berdin, baiñan bertakoek DORRAU.

YANCI, Azkue'k Yanzi, baiñan bertakoek IGANTZI.

JAUN SARAS, Azkue'k YAUNZARAZ, baiñan Irigarai'ek dienez, IAUN SARATS.

YABEN, IBAIN (A. I.).

JUSLAPENA, ibarra, TXULAPAIN (A. I.). Azkue'k eztakar.

URRAUL ALTO, PARDITX-ERRIA (A. I.).

"LAS CINCO VILLAS", orain BORTZERRIETA, baiñan antziña, A. I.'k dionez, BORTZIRI.

A. I.'k dionez ere, DONEZTEBAN izenik ez omen da, Azkue'k ala jarriarren, DONEZTEBE baizik.

Ene ustez, napar euskaldunei AZPIROTZ, LEKAROTZ, ARRAIOTZ eta ORONOTZ oguzten entzun izan diet, baiñan eztaukat segurantzirik. Komeni litzake jakitea T'kin ala T gabe oguzten dituzten iri oien izenak. Inguru ortako naparrai dei egiten diegu zantzantza ontatik atera gaitzaten. Gaiñerako irietan -OZ oguzten dutelakoan nago: IRAIZOZ, OSKOZ, ESNOZ, IMOZ, GALDUROZ...:

LAPURDIN:

Ondoren ipintzen ditugun iri izenak guztiz errikoiak dira errialde ontako euskaldunen artean. "Gure Almanaka" k, La Nègresse ez beste danak dakarzki. Lhande'ren iztegiak ere batzuek bai iztegi itzen artean sakabanaturik.

ANGLET, ANGELU.

BOUCAU, BOKALE.

BIARRITZ, BIARRITZE, MIARRITZE.

LA NEGRESSE, HERAUSTERRI. (X. I.).

URT, AHURTI.

BAYONNE, BAIONA.

GUICHE, GIXUNE, GIZUNE.

LIBARRITZ, ILBARRITZE. Auzo au Biarritze'koa da eta Bonaparte'ren mapan euskaldun uts agertzen ba'da ere, Azkue'k eztakar.

Orain, iru ibai izen Joanes Etxeberri, Sara'ko Jaun Medikuari arturik bere "Laburdi'ri eskuararen hatsapenak" (9) liburu xarmanetik. Orra:

ADOUR, ATTURRI.

NIVE, ERROBI.

NIVELLE, XARAKARIA.

Aita Xabier Iratzeder'ek emanik:

LE LAC DE LA NEGRESSE, HERAUSTA'KO AINTZIRA.

Laphurdi'tik urbil, Gixune'ren mugakide:

SAMES, SAMATZE. Etxahun'ek dakar euskal izen au bere "Musde Hegobe"n (10) eta Larrasketa jaunak itzulpena ematen.

Laphurdi'tik iparrera, urruti:

DAX, AKIZE.

BORDEAUX (BURDEOS), BORDELE. Bi izenok Bidaso'z andiko euskaldun guziak edo geienok ezagunak dituzte.

BENAPARROA'N:

Iri izenak euskal-mugaldez kanpo.

BIDACHE, BIDAXUNE (P. L. eta G. A.). BIDAXUIN (Agud-Mitxelena).

CAME, AKHAMARRE (P. L. eta J. Jaurgain, T.B., 116, RIEV, 1912).

ARANCOU, ERRANGO (M.P.) (11).

VIELLENAVE, HERRITI (M.P.), ERRITI (Jean Jaurgain) (12)

BERGOUEY, BURGUE (P.L.) eta (M.P.).

ESCOS, EZKOITZE (M.P.).

LABASTIDE-CLAIRENCE, BASTIDA (G.A.).

Benaparroa'ko mugaz urbil:

PEYREHORADE, PEIORRADA (M.P.).

(9) "Obras Vascongadas del Dr. Labortano Joannes d'Etcheberri", 79'gn. or-ald., Jaun Julio Urkixo zenak argitaraturik.

(10) "Le Poète Pierre Topet dit Etchaun et ses oeuvres", 106, or-ald.

(11) Bearbada, lehen ARRANGO izanen zen, ARANCOU'ren A'k salatzen digunez. Alaber, Zuberotarrák ARETA'tik ERETA egin dute. Estornes'ek, eztakit nundik, ARANKOR ipintzen du (Geografía Histórica de la Lengua Vasca).

(12) "Toponimie Basque", pag. 56 (nota 1), RIEV., 1914-17.

ZUBEROA'N, iri izenak:

OSSERAIN, OZARAÑE edo OZAGAÑE, biak (M.P.)'k bilduak.
RIVAREYTE, ARRIBAREITA (M.P.).
GESTAS, JESTASE edo JESTASU, biak (M.P.)'ek bilduak.
LAURHIBAR, LOJIBAR (M.P.), *J* frantzesaren gixa.
MONTORY, antziña BERORIZE (P.L.) eta (M.P.). Orain
MUNTORI.
LES ARAMBEAUX, ARANBELTZE (ARAMELTZE), Larasketa'k dionez. HARANBELTZA (M.P.).
LARRAJA, LARRAJA (Larasketa), *J* frantsesaren gixa.
SAINT ETIENNE (Mendikota-Zalgize artean), DONEZTEBE (M.P.), DONA ESTEBE (X.I.).
Mendi, ibar eta eskualdeak:
FORET DES ARBAILLES, ITE'KO OIHANA (M.P.).
BOIS DE JOSBAIG, LANDAR-OIHANA (Barkoxtar batek).
LA MADALEINE, MAIDALENA (M.P.). Baita MAIDALENA-ZERRA (M.P.).
PIC DES VAUTOURS, SOBE (M.P.). PIC BISCARCE, BIZKARZU (M.P.).
COL DE LACURDE, LAKURDA (M.P.).
PIC DE BIMBALET, BINBALETA (M.P.).
PIC DES ESCALIERS, ESKALEAK (M.P.).
BASSE SOULE, PETTARRA (G.A.) eta nun-nai.
HAUTE SOULE, BASABURIA (G.A.) eta nun-nai.
IBAR ESKUIÑA, Lakarri'koa (M.P.).
IBAR EXKERRA, Ligi'koa (M.P.).

ZUBEROA-BIARNOA'KO ERRI MUGAKIDEAK

Denak edo geientsuenak ba-dituzte auzo edo baserriak euskeraz egiten direnak. Iri auetan bat LANDA (Lanne) da, Txomin Peillen'ek dionez antziña Zuberoa barrutikoa.

ABITAIN, ABITAÑE edo MITHIÑE, biak (M.P.)'k jasoak.
SAINT MARTIN, SAN MARTIÑE (M.P.).
AUTEVIELLE, AUTIILLE (P.L.).
ARRIVE, ARRIBA edo ARRIBE, biak (M.P.)'k jasoak.
TABAILLE, TABALLA (M.P.).
ESPIUTE, AZPILDA (P.L.), AIXPILDE (P.L.), ESPILDA (X.I.).
USQUAIN, UZKAÑE (M.P.).
RIVEHAUTE, ARRIBAHAUTE (M.P.). HAUTA-ARRIBA (Agud-Mitxelena).

- NABAS, NABARZI (P.L.).
 CHARRE, XARRA (M.P.).
 LICHOS, LIXOZE edo LEXOZE ("Gazte" aldizkaritik).
 ANGOUS, ANGASTUE edo ANGASTUA (P.L.), ANGOSE
 (X.I.).
 GEUS, USTASU (M.P.).
 GERONCE, JERUNTZE (M.P.). "J=frantses j guti gora-behera, ez lapurtarren j=dd edo euskera klasikoarena", dio Jon Mirandek. "J" au, zuberotarra, frantsesaren antzekoa da, baiñan ez berdiña. Orra, Larrasketa jaunak ontaz diona (13): "J-j. Approximativement le J français, mais plus palatal: le son est caractérisé par une légère mouillure, aisée à distinguer: une oreille souletine trouve une grande différence entre ce son et J français". Kasu ontan daude Jeruntze'z gaiñera, lenago aipatutako "Lojibar", "Larreja", eta "Jestase-Jestasu".
- ORIN, ORI (M.P.).
 SAINT GOIN, SAN GUEÑE (M.P.).
 SAINT PEE D'EN HAUTE, SANPE GAÑEKOA (M.P.).
 FEAS, IÑHAZI (M.P.).
 ANCE, ANTSO (M.P.). ARHANTZE (Agud-Mitxelena).
 ARAMITS, ARAMITZE (M.P.).
 LANNE, LANDA (P.L.). Etxahun'en bertsotan zenbait aldiz.
 ARETTE, ERETA (Etxahun) (14), ETA (X.I.).
 BARLANES, BARNALES (M.P.). XVI'gn. mendean SARRALTZUNE euskal-izen garbia zeraman eta legez Zuberoa'ko zen Landa'ren iri-barrutian (M.P.).
 BARETOUS, BARETOS (M.P.).

BIARNOA'N BARRENERATURIK

- SAUVETERRE, SALBATERRA (M.P.) eta (A.I.).
 NARP, NARPE (M.P.).
 NAVARRENX, NABARRENKOXE (A.I.), NABARRAN-
 GOSE (X.I.).
 MERITEIN, MERITIÑE (M.P.).
 ANDREIN, ANDREIÑE (M.P.).
 JASSES, JASE (M.P.).
 SAINT GLADIE-PARENTIES, SAN GLADIA (M.P.).

(13) "Beñat, Larrajako belhagilii" (Bernard le sorcier de Larreja), RIEV, Tome XXII, p. 231, 1931).

(14) "Gaztalondo'ko Prima"n, "Le Poète Pierre Topet dit Etchaun et ses oeuvres", 74 or-ald.

CASTETNAU, GAZTELUBERRI (P.L.). GAZTELUBIRRI (Agud-Mitxelena).

OLORON, OLORU (M.P.). BEARNE, BIARNO (A.L.). BEARNO, BIARNO (Agud-Mitxelena).

BIZKAIAN

Bizkaia'n eztut lankiderik izan eta onetxegatik emengo uri-izenik eztut jaso ahal izan. Azkue'k bere iztegian jartzen ditu batzuek gaztelarazkoen liferenteak direnean. Oetaz kanpo, entzun izan dut, PEDERNALES'i inguruko euskaldunek SUKARRIETA esaten diotela eta DESIERTO'ri ALTZAGA, baiñan eztaukat ziurbiderik. Azkue'k eztitu aipatu ere egiten uriok euskeraren mugabarruko izanagatik. Bestalde, nunbait irakurririk nago LA REINETA, LARRAÑETA zela, EL REGATO, MENDIERREKA, LABARRIETA edo LAS BARRIETAS, OLABARRIETA, AVELLANEDA, URREZTIENTA, baiñan eztaakit izenok egiaren ume diren ala ez, ezpainaz gogoratzen nori irakurri dizkiotan albisteok eta idazleak zertan oifarrizten zituen bere esanak. Norbaitek izen oien albisterik emango ba'lit, biotzez eskertuko niok. GALDAMES, seguru aski GALDAMIZ izanen zen, MUSQUES, MUZKIZ zen bezala: ARIÑEZ, ARIÑIZ, GOMEZ, GOMIZ eta abar.

ARABAN

Araba'n erri-izenen agiririk zaharrena San Millan'eko lekaide-txeak eskeintzen diguna da. Au, ordea, sail luzea da eta deua aldatzea lan nekosua litzake. Gaiñera, izen lerrokada onek ba-ditu Mitxelena-Elizalte jaunaren iritzian zenbait utsegite eta bestalde, garai arteko ortografia zailla bear bezala aditzera ematen jakin bear da, 1025'ekoa baita izen sail au. Onetxegatik zalantza askotxo sortzen dira iri batzuen egiazko oguzpenari buruz eta ene ustez obe da ziurtasun oso bat ez den artean dudakor auek bertanbera uztea. Lan eder au, erri guzti auen adierazpena ematea, alegia, Mitxelena jaunak edo beste jakintsuren batek egin dizaiegu. Emen, izen batzuek bakarrik aldatuko ditut, guretzat ernegarri zerbait dutenak, irakurleak ikus ahal dezantzat mendeak ekarri duten aldakuntza Araba'ko uri batzuetan.

ALLI, EHARI.

GAZETA, GAZAHETA. Apika GATZAHETA.

ARETXABALET, HARIZABALET, apika HARITZABALET.

CASTILLO, GAZTELU.

VITORIA, GASTEHI.

EGILETA, GELHEGIETA, apika IGELHEGIETA.
IJONA, ISKONA.
ELBURGO, BURGELU.
GAUNA, GARONA.
ALEGRIA, DULANZI.
BOLIBAR, BORINIBAR.
EGILAZ (EGILATZ?), HEGIRAZ, apika HEGIRATZ.
ZALDUENDO, ZALDUHONDO.
SALVATIERRA, HAGURAHIN.
ARRIZALA, HARRIZABALAGA.
NARBAJA, NARBAIZA.
ARIÑEZ, ARINIZ.
SUBIJANA, SUBILANA.
MONTEVITE, MANDAITA.
OLLABARRE, OLHABARRI.
ORMIJANA, URBILANA.
ESCOTA, HAIZKOETA.
BARRON, BARBOA.
ZUMENTO, ZIMENTU.
BAROJA, BAROLHA.
FAIDO, PALDU.
BUSTO, BUSTIA.
PARIZA, BARITZAHAZA.
SASETA, SAGATSAETA.
MARQUINEZ, MARKINA.
ARLUZEA, KARRELUZEA.
BAJAURI, BASAHURI.
ONRAITA, ERROHETA.
LEORTZA, ELHORTZAHEA.
MAEZTU, BAHAEZTU.
AZAZETA (AZATZETA), AZATZAHETA.
VIRGALA, BIRGARA.
BERROZI, BERROZIHABI.
ULLIBARRI, HURIBARRI.

Lerro ontan ageri ez diren beste urri batzuen izenak ere aldatuak daude. Esaterako: AYALA, AYARA; VILLARREAL, LEGU-

TIANO eta bertako euskaldunak oguzten dutenez LEKUTIO (Otxandiano Otsandio bezala); lehenago aipatutako RESPALDIZA, ARESPALDITZA; LUYANDO, LUXAONDO; LLODIO, LAUDIO (Azkue'k ba-dakar); PEÑACERRADA, URIZARRA (15); ACOSTA, OKOIZTA, CESTAFE, ZESTABE edo ESTABE.

Ainbestean amaitutzat jotzen dugu gure lana, Gipuzkoa ikutuzterik ezpaitu merezi, erdal-izenak banaka batzuek baitira eta aien ordezko euskal-izenak ezagunak.

ETXAITAR.

(15) Ikus, Gerardo Lopez de Guereñu'ren, "Mortuorios o despoblados", Boletín de la Real Sociedad Vascongada de Amigos del País'en, 1958, Cuaderno 2, pag. 205.

